

SMERNICE ZA OBLIKOVANJE UČNEGA NAČRTA ZA PRVO VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO OBDOBJE

Smernice za oblikovanje učnega načrta za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje

Pripravili: dr. Nina Novak, mag. Katarina Dolgan, Katarina Podbornik, Mojca Dolinar, Tanja Müller, mag. Marta Novak, Vesna Vršič, dr. Sandra Mršnik, mag. Nada Nedeljko, Roberta Kalc, Darja Krivec

Recenzija: dr. Damjan Štefanc

Izdal in založil: Zavod RS za šolstvo

Predstavnica: Jasna Rojc

Spletna izdaja

Ljubljana, 2025

Dokument je dosegljiv na: https://www.zrss.si/pdf/smernice_prviVIO.pdf

*Dokument je nastal septembra 2023. Smernice za pripravo učnega načrta za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje so nastale na podlagi **Izhodišč za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji** ter **Usmeritev za delo predmetnih kurikularnih komisij pri prenovi učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji**, zato naj se uporabljajo ob hkratnem upoštevanju vseh treh dokumentov.*

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](https://nuk.uz.zrss.si/)-ID [257572611](https://nuk.uz.zrss.si/)

ISBN 978-961-03-1019-8 (PDF)

Vsebina

1 Uvod.....	3
2 Operativna navodila za opredelitev ključnih značilnosti in temeljnih ciljev prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja	5
2.1 Namen učnega načrta	6
2.2 Opredelitev ciljev predmetov prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja in vloga znanja, ki ga razvijajo posamezna predmetna področja.....	6
2.3 Povezave med cilji posameznih predmetov in vloga skupnih ciljev	7
3 Operativna navodila za opredelitev tem in ciljev predmetov, ki sestavljajo program prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja	8
4 Operativna navodila za opredelitev standardov znanja na ravni prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja	11
5 Opredelitev in namen didaktičnih priporočil v učnem načrtu za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje	12
6 Shematski prikaz učnega načrta za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje.....	13
7 Operativna navodila za uporaba aplikacije za pripravo učnega načrta za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje.....	14
VIRI IN LITERATURA.....	15
Priloga: POJMOVNIK.....	17

1 Uvod

Učni načrt za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje (v nadaljevanju 1. VIO) je skladno z *Izhodišči prenove učnih načrtov* (2022) predviden kot samostojni učni načrt, ki ga pripravi za to imenovana predmetnokurikularna skupina (v nadaljevanju PKK).

Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13, 46/16 – ZOFVI-K in 76/23) določa, da v šolo vstopajo otroci, stari najmanj pet let in osem mesecev, kar je z vidika razvojnopsiholoških spoznanj občutljivo obdobje za začetek šolanja oziroma je pričakovano, da bodo otroci pripravljeni na učenje v šoli (Marjanovič Umek, 2022, 6). Pri snovanju učnega načrta za 1. VIO je treba upoštevati, da se sicer podobno stari otroci razlikujejo v razvoju in učenju, kar zahteva temu ustrezno izvajanje programa v celotnem 1. VIO. Marjanovič Umek (prav tam) navaja, da je prvi pogoj za zagotavljanje kontinuitete v razvoju in učenju otrok na prehodu iz vrtca v šolo in hkrati za doseganje ciljev, ki jih določajo učni načrti za posamezne predmete, dobro poznavanje vsakega otroka v oddelku. Zato je pomembno, da učitelj v prvih tednih in mesecih namenijo veliko časa spodbujanju otrok k samostojnemu pripovedovanju, pogovarjanju, vzpostavljanju socialnih odnosov in delovanju otrok v socialnih skupinah, organiziranju in opazovanju otrok v igri ter tudi osebnemu vključevanju v igro, skupnemu branju, spodbujanju likovnega izražanja, gibanju v telovadnici in na prostem. Vse to so namreč okoliščine, v katerih so otroci praviloma motivirani za učenje, počutijo se čustveno varne, socialno vključene in miselno angažirane, učitelju pa omogočajo opazovanje, spremljanje in prilagajanje (prav tam).

Učni načrt za 1. VIO naj bo zato zasnovan tako, da bo omogočil načrtovanje in izvajanje pouka, ki bo učence celostno, miselno in čustveno aktiviral (prim. Marentič Požarnik, 2021, 12). Prav tako je pomembno upoštevati, da v začetnem obdobju šolanja učenje prehaja od spontanega k bolj organiziranemu in sistematičnemu, pri čemer so učenci v šoli deležni sistematičnega pouka in učenja simboličnih vsebin, abstraktnega znanja, spoznavnih in praktičnih spretnosti. Študije spoznavnega razvoja in učenja so pokazale, kako pomembni so učenčev temeljno znanje in osnove. Da pa bo v tem pogledu prehod iz predšolskega v šolsko obdobje za učence čim lažji in uspešnejši, naj učni načrt z ustrezno določenimi učnimi cilji in standardi znanja omogoča učiteljem, da dejavnosti pri pouku čim bolj približajo značilnostim spontanega učenja (prim. prav tam, 13). Učitelj pri tem sledi razvojnim stopnjam učencev in tudi glede na to ustrezno izbira učne vsebine, didaktične strategije in dejavnosti pri pouku, ob tem pa upošteva, da starost učencev ni edini dejavnik, po katerem presojamo, česa se je učenec pri dani starosti zmožen naučiti.

Ob uvedbi devetletke je bila uvedena členitev devetletke na triletja, ki je povezana s prehodom otrok iz vrtca v šolo ter pripravljenostjo otrok na učenje v prvem razredu in v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, pri čemer je triletje prvotno delovalo kot konceptualna in vsebinska celota (pedagoška, razvojna, didaktična) (Marjanovič Umek, 2022). Zaradi posegov v zaokroženo celoto triletnega obdobja šolanja (ocenjevanje znanja v 3. razredu, dodatni predmet, organizacija pouka, količina gradiv) prihaja do izrazitejše »popredmetenosti« 1. VIO, intenzivnejše obravnave učnih vsebin in hitrejšega prehajanja med njimi, kar zmanjšuje možnosti za optimalno udeležanje notranje učne diferenciacije in individualizacije. Vse to nakazuje potrebo po pripravi učnega načrta, ki bo ob prehodu iz vrtca v šolo omogočil ustrezno dinamiko doseganja ciljev in standardov znanja.

Iz navedenih razlogov naj učni načrt za 1. VIO vključuje cilje in standarde znanja, ki so za to obdobje šolanja ustrezni in izbrani s premislekom.

Osnovo za delo PKK za pripravo učnega načrta za 1. VIO predstavljajo Izhodišča za prenovu učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji (2022), (v nadaljevanju Izhodišča). Namen teh smernic pa je v procesu prenove učnih načrtov podpreti delo PKK z ustreznimi interpretacijami Izhodišč in konkretnimi ponazoritvami posameznih kurikularnih sestavin učnega načrta.

Učni načrt za 1. VIO je sestavni del kurikularne dokumentacije programa osnovnošolskega izobraževanja in tako del vzgojno-izobraževalne kontinuitete. V njem zapisani cilji in usmeritve morajo biti podlaga za načrtovanje in izvajanje pouka, ki vključuje znanje vseh učnih predmetov v 1. VIO, ter podpirati celostni razvoj in napredovanje učencev v tem obdobju.

V učnem načrtu za 1. VIO se ohranja predmetnost, ki se bo izražala v zapisanih ciljih po predmetih. Znotraj učnega načrta za 1. VIO je vidna celovitost sedmih predmetov, pri čemer se upošteva število ur posameznega predmeta, [določenega s Predmetnikom osnovne šole](#), in ključna področja, ki določajo posamezni predmet oz. disciplino.

Poleg načel prenove, opredeljenih z [Izhodišči](#) (str. 6), je treba pri oblikovanju učnega načrta za 1. VIO:

- upoštevati značilnosti učenja in poučevanja mlajših učencev (zlasti razvojno-psihološke značilnosti učencev, pa tudi ugotovitve nevroznanosti, pomen učenja učenja, razvoja veščin, gibanja, izkustvenega učenja, tako v šolskih prostorih kot na prostem);
- zagotoviti kontinuirano učno izkušnjo, tako da se upošteva preteklo učenje v predšolskem obdobju ter predvidene značilnosti pouka in učenja v 2. VIO;
- načrtovati cilje, ki omogočajo osmišljeno in tudi subjektivno pomembno ter za posameznika smiselno učenje v aktualnem in socialnem kontekstu;
- zagotoviti odprtost učnega načrta z učnimi cilji, ki so artikulirani tako, da omogočajo strokovno avtonomijo učiteljev pri izbiri učnih vsebin in didaktičnih strategij (metod, oblik, sredstev);
- s količino in vsebinskim obsegom ciljev zagotoviti, da jih bo mogoče dosegati v danem časovnem okviru (tj. v okviru s predmetnikom osnovne šole opredeljenim številom ur).

PKK, ki pripravlja učni načrt za 1. VIO, ob tem:

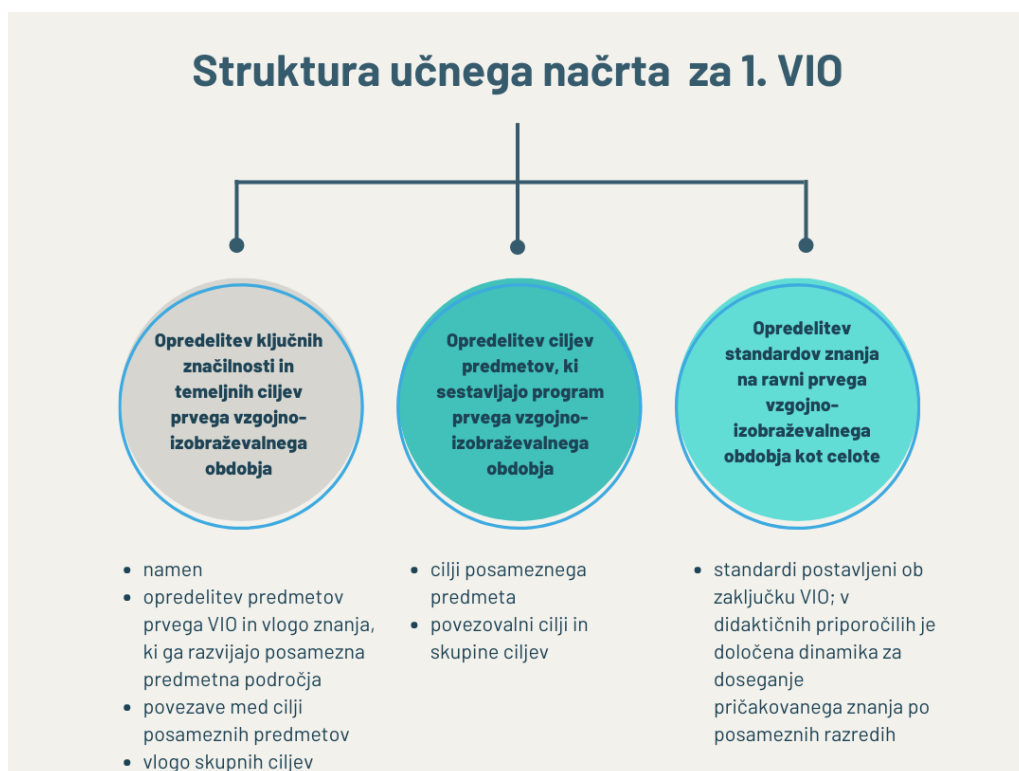
- smiselno nadaljuje in nadgrajuje cilje, ki jih na posameznih področjih predvideva Kurikulum za vrtce (Izhodišča za prenovu kurikuluma za vrtce, 2022);
- posebno pozornost nameni oblikovanju tem, ciljev in standardov, ki zajamejo temeljno znanje,¹ ki ga posameznik potrebuje za uspešno učenje tudi ali še zlasti v nadaljnjem šolanju (temelji za izgradnjo bralne, matematične, naravoslovne ipd. pismenosti, razumevanje in doživljanje umetnosti, zmožnost gibanja, socialno in čustveno učenje) in za delovanje v skupnosti;
- vzpostavi podlago za smiselno horizontalno in vertikalno povezovanje ciljev s cilji iz učnih načrtov posameznih predmetov v 2. in 3. VIO;
- postavi izhodišča za uresničevanje ciljev z upoštevanjem učencem prilagojenih didaktičnih načel in pristopov (odprtost, individualizacija);

¹ Temeljna značilnost mišljenja je prizadevanje za osmislečenje novih informacij tako, da jih povežemo s tem, kar že vemo in kar znamo narediti (De Corte; Schneider in Stern, v Istance in Dumont, 2013). Učenci, ki niso sposobni narediti takih povezav, so resno prikrajšani pri soočanju z novimi in zahtevnimi nalogami. Predhodno znanje torej bistveno vpliva na proces učenja. Spada med najpomembnejše vire, na katerih gradimo znanje, obenem pa predstavlja eno od najbolj opaženih individualnih razlik med učenci (Mayer, v Istance in Dumont, 2013). »Izurnjenost v izvedbi postopkov učencem omogoča, da s pomočjo minimalnih kognitivnih virov učinkovito razrešijo rutinske probleme. To znanje je mogoče nato uporabiti tudi za razreševanje novejših in bolj kompleksnih problemov na temelju globljega konceptualnega razumevanja.« (Schneider in Stern, v Istance in Dumont, 2013).

- pripravi podlago za nadgradnjo ciljev in standardov znanja v učnih načrtih od vključno 4. razreda naprej.

Izhodišča (2022, str. 12) določajo strukturo učnega načrta za 1. VIO, ki vključuje naslednja poglavja:

- Opredelitev ključnih značilnosti in temeljnih ciljev prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja;
- Opredelitev ciljev predmetov, ki sestavljajo program prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja;
- Opredelitev standardov znanja na ravni prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja kot celote po predmetih.

Slika 1: Prikaz strukture učnega načrta za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje

2 Operativna navodila za opredelitev ključnih značilnosti in temeljnih ciljev prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja

Poglavje **Opredelitev ključnih značilnosti** naj na začetku vključuje *formalne podatke o predmetih, vključenih v 1. VIO* (imena predmetov, izobraževalni program, obseg ur predmeta v skladu s predmetnikom osnovne šole in vzgojno-izobraževalnim obdobjem v osnovni šoli).

Opredelitev ključnih značilnosti in temeljnih ciljev 1. VIO zajema:

- namen učnega načrta,
- opredelitev predmetov 1. VIO in vlogo znanja, ki ga razvijajo posamezna predmetna področja,
- povezave med cilji posameznih predmetov in vlogo skupnih ciljev.

2.1 Namen učnega načrta

Izhodišča (str. 11) definirajo ključni cilj učnega načrta za 1. VIO kot: »Ohraniti celovitost prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja, ki omogoča učenje najmlajših učencev, tako da podpira njihov celostni razvoj, pridobivanje temeljnega znanja in visoko stopnjo povezovanja znanja ob hkratnem doseganju ciljev in standardov znanja različnih predmetov.«

V opredelitvi namena učnega načrta naj se pojasni:

- kaj obsegajo teme, cilji in standardi znanja, določeni z učnim načrtom (npr. nadgradnja in razširitev in spontanega otroškega raziskovanja, začetno opismenjevanje, pridobitev temeljnega znanja, pridobitev povezanega znanja in pozitivnega odnosa do učenja);
- kako so posamezni deli učnega načrta v medsebojni odvisnosti (posamezni predmeti, posamezni cilji teh predmetov in posamezni standardi znanja, izpeljani iz teh ciljev).

V opredelitvi namena učnega načrta naj se opredelijo **ključne značilnosti pouka in učenja v 1. VIO**, ki se nanašajo na telesni in gibalni razvoj, socialni, čustveni in moralni razvoj, govorni razvoj in razvoj govornih zmožnosti, kognitivni razvoj, in zagotavljanje pogojev za spodbujanje učenja v območju bližnjega razvoja ob ustreznih pričakovanjih.

2.2 Opredelitev ciljev predmetov prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja in vloga znanja, ki ga razvijajo posamezna predmetna področja

V poglavju Opredelitev ciljev predmetov in vloga znanja, ki ga razvijajo posamezna predmetna področja se določi, **kaj je podlaga za pouk in učenje v okviru posameznega predmeta v 1. VIO**. Opredeljena naj bo vloga znanja posameznega predmeta v celotnem 1. VIO. Opredelitev predmetov in vloge znanja naj odgovori na vprašanja:

- kaj je namen pouka in učenja predmeta (Kateri so nameni učenja posameznega predmeta v 1. VIO?) in
- kakšna je struktura predmetnega znanja (Kako je znanje predmeta strukturirano po področjih ter temeljna didaktična vodila poučevanja posameznega predmeta oz. povezovalnih skupin ciljev).

Cilji učnega načrta naj narekujejo postopno in individualizirano prehajanje od učenčevih porajajočih se zmožnosti zgodnjega učenja do standardov znanja ob koncu 1. VIO.

V opredelitvi predmetov 1. VIO in vloge znanja le-teh naj bodo vidna **področja predmeta**, ki tvorijo posamezni predmet in izhajajo iz konceptov znanja posameznega predmeta.

Primer:

Slovenščina

Razviti sporazumevalno zmožnost (**branje, pisanje, poslušanje, govorjenje**) do stopnje, ki omogoča razumevanje različnih vrst sporočil/besedil, samostojno učenje, komuniciranje, sodelovanje, reševanje problemov in učenje z raziskovanjem.

Področje predmeta je tisto znanje, za katerega želimo, da bi ga učenci izgrajevali in razvijali v procesu izobraževanja, in se navezuje na cilje predmeta. Področja kažejo na vse ključne komponente predmeta oz. discipline.

Pri postavitvi tem posameznega predmetnega področja naj poteka vertikalno in horizontalno usklajevanje, kar pomeni, da naj bodo teme pri sorodnih predmetih 1. VIO v največji možni meri in smiselno usklajene (npr. teme pri slovenščini in tujem jeziku, saj je izhodišče obeh razvijanje sporazumevalne zmožnosti).

V poglavju Opredelitve značilnosti 1. VIO in vloga znanja posameznega predmeta so nakazane ključne teme in spoznavni postopki.

2.3 Povezave med cilji posameznih predmetov in vloga skupnih ciljev

Izhodišča (str. 12) narekujejo: *»Dokument naj temelji na prečno povezovalnem znanju vseh predmetov predmetnika za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje in predmetno specifičnem znanju. Upošteva naj organizacijsko-izvedbene in didaktične posebnosti prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja, tako da poveže cilje vseh predmetov in obenem ohrani predmetno specifično znanje.«*

Poglavje Povezave med cilji posameznih predmetov in vloga skupnih ciljev v prvem delu učnega načrta naj poudari, da je vsako predmetno področje opredeljeno skozi namen pouka in učenja predmeta in strukturo predmetnega znanja. Vsi cilji učnega načrta se nanašajo na področja predmetov, s čimer se tudi zagotavlja ustrezno spremljanje in vrednotenje napredka učencev.

PKK za oblikovanje učnega načrta za 1. VIO pri načrtovanju učnega načrta določi:

- cilje posameznega predmeta;
- večjo povezanost ciljev posameznih predmetov/disciplin v povezovalnih temah oz. skupinah ciljev.

Delitev ciljev na specifične cilje posameznih predmetov in cilje v povezovalnih temah izhaja iz potrebe po tem, da se **določeno znanje razvija v predmetnem kontekstu** (npr. *aritmetika in algebra pri matematiki, predopismenjevalne zmožnosti in učenje tehnike branja pri slovenščini, gibalna učinkovitost pri športu*), **določeno znanje pa se razvija povezovalno oz. interdisciplinarno.**

PKK naj določi:

- število povezovalnih tem;
- cilje, specifične za posamezne predmete znotraj povezovalne teme (iz ciljev je vidna predmetnost);
- smiselno umestitev teme, ki vključuje cilje, povezane z uvajanjem učencev v šolsko okolje (npr. *s skupinami ciljev in cilji, ki nakazujejo uvajanje v predmet, kar nakazuje možnost uvajanja učencev v šolsko okolje in nujnost spremljanja učencev v prilagoditvenem uvajalnem obdobju po vstopu v šolo*).

Cilji oz. skupine ciljev v povezovalnih temah naj se ne ponavljajo v ciljih oz. skupinah ciljev posameznih predmetov.

V cilje učnega načrta so smiselno vkomponirani skupni cilji.

3 Operativna navodila za opredelitev tem in ciljev predmetov, ki sestavljajo program prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja

* Priporočila za oblikovanje ciljev v dokumentu Usmeritve za delo predmetnih kurikularnih komisij pri prenovi učnih načrtov v osnovni šoli in gimnazij veljajo tudi za učni načrt za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje.

Izhodišča (str. 12) predvidevajo, da so v opredelitvi ciljev predmetov, ki sestavljajo program prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja:

- cilji posameznega predmeta (lahko) smiselno povezani v sklope oz. teme,
- cilji zapisani tako, da omogočajo notranjo diferenciacijo in individualizacijo ter možnost njihovega individualnega doseganja znotraj celega triletja,
- pri posameznih ciljih ali skupinah ciljev nakazane tudi smiselne povezave z drugimi predmeti,
- pri posameznih ciljih ali skupinah ciljev nakazane tudi smiselne povezave s skupnimi cilji programa iz kurikularnega dokumenta o skupnih ciljih,
- cilji zapisani na ravni triletja, pri čemer učni načrt učitelju nakaže dinamiko njihovega predvidenega doseganja po posameznih razredih.

Učni načrt za 1. VIO tako določa cilje predmetov. Ti cilji so smiselno grupirani v **teme** in nato v **skupine ciljev**. Učni načrt je strukturiran po temah znotraj predmetov in temah, ki povezujejo cilje posameznih predmetov.

Vsaka tema učnega načrta je predstavljena s **kratkim opisom**, v katerem je nakazana povezanost teme s področjem predmeta, navedene morebitne vsebine, s katerimi dosegamo cilje, in temeljna vodila ter obvezujoča navodila za učitelja.

Zaradi v uvodu navedenih razlogov naj PKK načrtuje teme in cilje, ki bodo omogočali **uvajalno obdobje (temo)** v učenju in pouku na začetku šolanja, predvsem zaradi upoštevanja individualnih razlik in spoznavanja ter navajanja učencev na šolsko okolje, pouk in učenje.

Pri **poimenovanju tem** je treba premisliti o enotnem pristopu pri poimenovanju tem znotraj vsakega predmeta (poimenovanje teme, ki izhaja iz vsebine oz. teme, ki izhaja iz procesnega znanja ali spoznavnega procesa).

Primer:

Predmet tuji jezik – tema SPREJEMANJE

Na tej stopnji učenja tujega jezika se pričakuje, da bodo učenci razumeli osnovno besedišče, razredni jezik in vsakodnevne izraze, ki izhajajo iz njim bližnjega okolja, ter uživali pri poslušanju besedil v tujem jeziku. Morda bodo prejetim slušnim sporočilom morali **prisluhniti večkrat**, da bodo sprejeli informacije, ki jih vsebujejo besedila. **Ob jasnem in počasnem izražanju** učenec razume kratka, zelo **preprosta vprašanja in trditve**, pod pogojem, da jih **spremljajo slike ali kretnje** za boljše razumevanje in da so po potrebi ponovljeni. V jasno opredeljenem, **znanem in vsakdanjem kontekstu** učenec prepozna vsakdanje, znane besede/kretnje, izražene **jasno in počasi**.

* V primeru je podčrtan namen teme, s krepko pisavo pa so zapisana temeljna vodila za učitelja.

Cilji učnega načrta za 1. VIO naj bodo **zastavljeni predmetno za celotno vzgojno-izobraževalno obdobje**, PKK pa lahko pri posameznih ciljih navede pomembnost cilja v posameznem razredu (po strokovni presoji glede na pomembnost razvijanja temeljnega znanja).

Cilji povezovalnih tem so smiselno, medpredmetno in konceptualno povezani.

Cilji vključujejo spoznavne postopke² in veščine.

Primer:

»Učenec uporablja strategije pred in med branjem ter po njem kot pomoč pri razumevanju besedila.«

»Učenec uporablja digitalni ali papirni časovni trak za načrtovanje dogodkov oz. dejavnosti in jih ustrezno časovno načrtuje.«

Cilji učnega načrta za 1. VIO so zapisani tako, da omogočajo notranjo diferenciacijo in individualizacijo ter možnost njihovega individualnega doseganja znotraj celotnega 1. VIO. Cilji so zapisani na ravni 1. VIO, pri čemer učni načrt učitelju nakaže dinamiko njihovega predvidenega doseganja po posameznih razredih. *Npr: Razvija številske predstave v množici naravnih števil vsaj do 20 in število 0 (1.); vsaj do 100 (2.); vsaj do 1000 (3.).* Pri tem je v oklepaju naveden razred kot orientacija učitelju za ustrezno nadgrajevanje pouka in učenja.

Skupine ciljev in cilji naj nakazujejo dinamiko in kontinuiteto doseganja ciljev.

Pri posameznih ciljih ali skupinah ciljev so nakazane tudi smiselne povezave s **skupnimi cilji programa** iz kurikularnega dokumenta o skupnih ciljih.

Primer:

»Učenec vodeno raziskuje različne načine nastanka zvoka in svetlobe in sklepa na zakonitosti in posledice. Glavne značilnosti opazovanih naravoslovnih pojavov/procesov razlaga z različnimi preprostimi prikazi, modeli.«

** Cilj predmeta spoznavanje okolja vključuje elemente skupnih ciljev s področja zdravje in dobrobit – telesna dobrobit – zdravje.*

Učenci v treh razredih 1. VIO izgrajujejo znanje, ki temelji na **ciljih, specifičnih za določeni predmet**, in jih v procesu pouka in učenja morajo usvajati preko eksplicitnega predmetnega učenja (*primer: predopismenjevalne zmožnosti in tehnika branja*). Pouk in učenje pa vodita do znanja tudi preko **ciljev v povezovalnih temah oz. skupinah ciljev** (*npr. raziskovanje, učenje učenja, čas, prostor*), ki temeljijo na konceptih, ki se gradijo pri vseh predmetih. Učenci v vseh treh razredih usvajajo in izgrajujejo **znanje**, ki pripelje do **usvojenih standardov znanja**.

Povezovalne teme presegajo povezovanje na podlagi vsebin. V učnem načrtu za 1. VIO povezovalne skupine ciljev kažejo na povezovanje zaradi koncepta/zmožnosti/dejavnosti. *Koncept (po SSKJ) je abstrakcija ali posplošitev iz izkušnje ali rezultat transformacije obstoječih konceptov. Koncept konkretizira vse svoje dejanske ali možnostne primere, naj si bodo to stvari v resničnem svetu ali druge zamisli (ideje). Koncepte obravnavajo v mnogih, če ne v vseh, znanstvenih vedah, bodisi eksplicitno, kot na primer psihologija, filozofija, ali implicitno, kot na primer matematika, fizika. Koncept je sopomenka*

² Spoznavni postopki so opredeljeni kot tista znanja, spretnosti in veščine, ki predstavljajo miselne in manipulativne dejavnosti, s katerimi učenci poleg vsebin odkrivajo tudi »naravo« naravoslovja, družboslovja ali zakonitosti znanstvenega dela (Krnel, 2010).

za zamisel. Posploševanje in poenostavljanje omogoča višjenivojsko mišljenje. Učni načrt za 1. VIO vključuje tri vrste konceptov:

- koncepti kot miselne predstavitve, v katerih so koncepti smiselne celote, ki obstajajo v možganih (*kadar se z mišljenjem ustvari posplošitev oz. se povzamejo podobnosti iz številnih primerov, kot npr. koncept živega – npr. drevesa*);
- koncepti kot zmožnosti in pismenosti (*npr. branje, finančna pismenost*);
- koncepti kot abstraktni objekti (*npr. čas*).

Primer:

Cilji povezovalne teme PROSTOR

Učenec **se uči orientirati** v prostoru (učilnica, šola, okolica), usmerjeno opazuje spremembe v prostoru, **uporablja** več čutil, opazovano **nariše** ali **opiše**. **Opazuje in prepoznava** razlike med naselji, **opisuje** značilnosti domače pokrajine, **uporabi** vire za spoznavanje drugačnih pokrajin, **riše** skice in preproste zemljevide. (Spoznavanje okolja)

Učenec **se orientira** v prostoru, na mreži, ravnini, pri opisovanju položaja **uporabi** ustrezne izraze. **Uči se** strategij za branje načrtov poti in orientacijo v mrežah, poteh in labirintih. **Tvori** navodila za gibanje v prostoru in na ravnini, **oblikuje** navodila za gibanje po prostoru in na ravnini ter se po navodilih **giblje**. (Matematika)

Učenec **opazuje** prostor, **poimenuje** objekte v njem in ga **opisuje**. **Tvori** ustna in pisna navodila za premikanje po prostoru, jih **posluša** in **izvaja/se odziva**. (Slovenščina)

Učenec se ob poslušanju **premika** po prostoru, slišano skladbo gibalno-plesno **izraža**. (Glasbena umetnost)

Učenec **opazuje** arhitekturo svojega okolja, jo **opisuje**, **riše** skice in **predlaga** spremembe. (Likovna umetnost)

Učenec **načrtuje** in **izvede** orientacijski pohod po označeni poti, **vrednoti** svojo zmožnost orientacije, pri tem **sodeluje** z drugimi. (Šport)

Učenec **opisuje** prostor, v katerem se **giblje**, **poimenuje** objekte v njem, **razvija** razumevanje navodil za gibanje, jih **tvori** in **posreduje** drugim. (Tuji jezik)

Pri pripravi učnega načrta za 1. VIO je treba doseči jasne in nedvoumne medsebojne odnose in interakcije med posameznimi predmeti in predmetnimi področji. Pri tem se je treba odločiti za cilje in teme medsebojnega povezovanja na podlagi načela interdisciplinarnosti.

Kurikularne povezave kot del obveznega dela učnega načrta so možne na treh ravneh:

- znotraj predmetov (predmetne in intradisciplinarne povezave);
- med predmeti (medpredmetne povezave, ki so multidisciplinarne³ in interdisciplinarne⁴);
- nad predmeti (nadpredmetne ali transdisciplinarne⁵). (Pavlič Škerjanc, 2007)

Kurikularne povezave so glede na **obseg povezanosti**:

³ Multidisciplinarno povezovanje ohranja tradicionalno učnolično in izvedbeno ločenost disciplin oz. šolskih predmetov. Vsi predmeti obravnavajo skupno temo, vsak z zornega kota svoje vede in v skladu s svojimi cilji (Pavlič Škerjanc, 2007).

⁴ Interdisciplinarno povezovanje s skupnimi dejavnostmi in procesi poveže sicer ločene predmete, ključna razlika v primerjavi z multidisciplinarnim pristopom pa je v skupnem, že integriranem učnem cilju (Pavlič Škerjanc, 2007).

⁵ Transdisciplinarnost pomeni združevanje tradicionalnih predmetov v nove discipline oz. predmete tako, da so meje med njimi zabrisane (Pavlič Škerjanc, 2007).

- delne ali parcialne, če se izvajajo znotraj predmeta ali povezujejo dva ali nekaj predmetov;
- celovite ali kroskulikularne, kadar prečijo celotni kurikulum (povezujejo vse predmete oz. večino predmetov ali so lahko celo nadpredmetne). (Prav tam)

Celostni pristop k učenju in pouku, ki je zastopan v učnem načrtu za 1. VIO, naj zasleduje **multidisciplinarne in interdisciplinarne kurikularne povezave**. Kurikularne povezave tako pomenijo povezave med:

- temami;
- veščinami (miselne, npr. razvijanje kritičnega mišljenja in ustvarjalnega mišljenja, zmožnost reševanja problemov);
- dejavnostmi;
- didaktičnimi metodami (npr. projektni učni pristop);
- posameznimi kompetencami oz. pismenostmi (npr. bralna pismenost, digitalna kompetentnost).

Kaj bodo omogočile z učnim načrtom določene kurikularne povezave. Temeljni cilj kurikularnih povezav je upoštevanje sodobnih pojmovanj znanja in učenja, prav tako pa je interdisciplinarni pristop k načrtovanju ciljev tisti, ki omogoča usmerjenost v učenca, spodbuja aktivno vlogo učenca v procesu učenja (formativno spremljanje), omogoči poglobljeno učenje in usvajanje povezanega temeljnega znanja, omogoča doseganje taksonomsko višjih učnih ciljev (zlasti kritičnega mišljenja in reševanja problemov).

Pri postavitvi kurikularnih povezav je treba v PKK za pripravo učnega načrta za 1. VIO upoštevati, da se ohranja celovitost posameznih predmetov in ustrezno razmerje ciljev predmetov. Posledično pa morata biti pouk in učenje skladna z učnimi cilji in standardi znanja ter vključevati vse korake učenja in faze učnega procesa, vključno z vrednotenjem (Pavlič Škerjanc, 2007).

Pri pripravi povezovalnih tem in s tem kurikularnih povezav v učnem načrtu za 1. VIO naj PKK vodijo naslednja vprašanja:

- Ali so povezave smiselne? Ali vsi predmeti s povezavami uresničujejo svoje cilje?
- Ali so izbrane teme za učence smiselne in zanimive ter aktualne in pomembne?
- Ali z izbranimi povezovalnimi temami in njihovimi cilji spodbujamo razvoj kritičnega mišljenja in reševanje problemov?
- Ali je uporabljena ustrezna terminologija posameznih predmetov?

Cilji in skupine ciljev v povezovalnih temah naj bodo zasnovani tako, da omogočajo učitelju umeščanje teh ciljev v sprotno načrtovanje pouka skozi vse leto oz. vzgojno-izobraževalno obdobje, ko poteka pouk posameznega predmeta. Iz oblikovanih ciljev oz. skupin ciljev naj bo vidna povezanost cilja s predmetom. Cilji in skupine ciljev v povezovalnih temah naj učitelji omogočijo učencem sistematično izgradnjo procesnega znanja skozi celotno vzgojno-izobraževalno obdobje.

4 Operativna navodila za opredelitev standardov znanja na ravni prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja

** Priporočila za oblikovanje standardov v dokumentu Usmeritve za delo predmetnih kurikularnih komisij pri prenovi učnih načrtov v osnovni šoli in gimnazij veljajo tudi za učni načrt za 1. VIO.*

Standardi znanja in minimalni standardi znanja se za **vsak predmet** določijo na ravni celotnega vzgojno-izobraževalnega obdobja.

Ob koncu vsakega razreda so v didaktičnih priporočilih lahko opredeljena **priporočila za doseganje ciljev po posameznih predmetih oz. pričakovano znanje**,⁶ ki učitelja usmerja pri načrtovanju in pouku ter učenju (prilagajanju trenutnega in nadaljnjega učenja posameznega učenca). Na koncu 1. VIO naj bodo za vsak predmet definirani **standardi znanja in minimalni standardi znanja**. Standardi znanja so oblikovani tako, da **povezujejo znanje, spretnosti in veščine vseh predmetov, a so še vedno konkretni in usmerjeni v temeljno znanje 1. VIO po predmetih**.

Tako upoštevamo razvojne značilnosti učencev (procesno-razvojni vidik) in omogočamo t. i. mehke prehode in prekrivanja med ravnmi pričakovanih znanj v posameznih vzgojno-izobraževalnih obdobjih ter se izognemo pretirano normativnemu pristopu v pedagoški praksi.

Primer:

Spoznavanje okolja

Standard znanja:

Učenec prikaže časovni potek dogodka iz svojega življenja in potek dogodka iz preteklosti, pri tem:

- *v **ustreznem** zaporedju uredi **znane dogodke** iz bližnje preteklosti na časovnem traku;*
- ***utemelji** pomen **časovne razporeditve** dogodkov v življenju;*
- ***opiše osebni odnos** do izbranega dogodka iz preteklosti in **opredeli pomen** tega za življenje v sedanjosti.*

Posebno pozornost naj PKK nameni usklajevanju **standardov znanja ob koncu 1. VIO z učnimi načrti 4. razreda**. Pri tem naj poskrbi za ustrezen prehod in usklajenost zahtevnosti pričakovanega znanja.

5 Opredelitev in namen didaktičnih priporočil v učnem načrtu za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje

** Izhodišča za didaktična priporočila bodo podrobneje predstavljena v posebni publikaciji.*

Šola je mnogo bolj uspešna pri »srečevanju« s socialnimi in edukacijskimi potrebami otrok na začetku šolanja, če je pedagoško delo v učilnici organizirano z didaktičnega vidika čim bolj raznoliko, in predvsem, če je v prvem razredu namenjeno dovolj časa **igri otrok**, tako prosti (npr. simbolna oz. domišljajska igra v igralnih koticah, igre s pravili, konstrukcijske igre) kot didaktični igri (spoznavanje koncepta količine, velikosti, prostornine); **igranju z znaki in simboli, dramatizaciji na podlagi prebranih zgodb, igri zaznavanja in pozornosti** (Marjanovič Umek, 2022, po Dolya, 2007). Dognanja nevroznanosti (npr. Lillard, 2017; Marjanovič Umek in Kavčič, 2006; Rajović, 2020) poudarjajo, da z igro spodbudimo mentalne stimulacije, ki otroku omogočijo, da doseže tudi faze abstraktnega mišljenja. Razvojne značilnosti učencev in njihove potrebe so ključni dejavnik za učinkovito in uspešno vključevanje otrok v šolsko okolje. Učitelj v šoli podpira in spodbuja učenčev spoznavni, socialni, čustveni, moralni, telesni razvoj, in sicer tako, da z izbranimi cilji in dejavnostmi podpira učenca v njegovem procesu učenja. Podpiranje pa pomeni:

- načrtovanje dejavnosti, ki so **povezane s cilji pouka in kriteriji uspešnosti**;

⁶ Pričakovano znanje je znanje, ki je dovolj dobra podlaga za uspešno nadaljnje učenje.

- raznolike dejavnosti in zbiranje dokazov za spremljanje razumevanja konceptov in napredovanja učencev v znanju;
- stalno ugotavljanje **razkoraka med ugotovljenim in želenim učnim dosežkom**;
- stalno **spremljanje napredka** za spodbujanje učenja (Greenstein, 2010).

Didaktična priporočila naj se nanašajo na didaktično ozadje usvajanja:

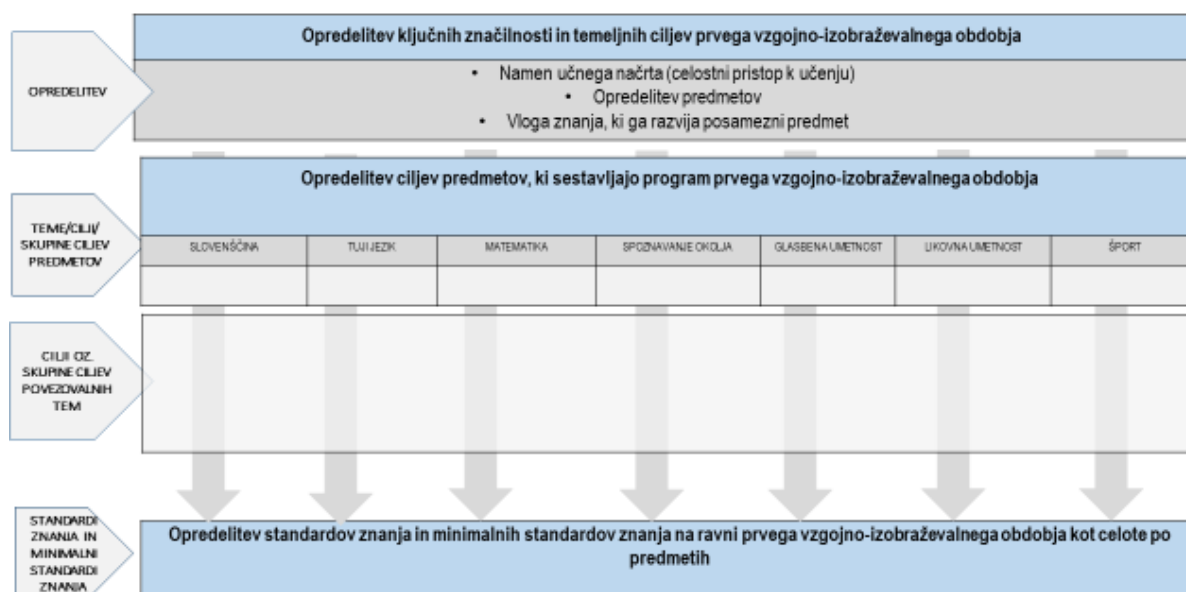
- temeljnih konceptov posameznega predmeta in
- na razvijanje povezanega znanja s poudarkom na sistematičnem pouku in učenju skozi celotno vzgojno-izobraževalno obdobje.

Didaktična priporočila tako vključujejo:

- navodila za uvajanje učencev v šolsko učenje;
- usmeritve za upoštevanje didaktičnih načel (načelo nazornosti in abstraktnosti, načelo aktivnosti in razvoja, načelo sistematičnosti in postopnosti, načelo diferenciacije in individualizacije, načelo primernosti in akceleracije idr.);
- gradiva in pojasnila, ki prispevajo k globljemu razumevanju procesa načrtovanja in izvajanja učnega procesa v 1. VIO;
- navodila za načrtovanje pouka na podlagi ciljev učnega načrta za 1. VIO;
- priporočila za spremljanje učenčevega učenja in napredka;
- priporočila za izvajanje preverjanja in ocenjevanja znanja s poudarkom na opisnem ocenjevanju in prehodu iz opisnega na številčno ocenjevanje;
- priporočila za sledenje skupnim ciljem učnih načrtov.

6 Shematski prikaz učnega načrta za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje

Spodnja shema prikazuje elemente učnega načrta za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje in njihovo povezanost.

7 Operativna navodila za uporaba aplikacije za pripravo učnega načrta za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje

Oblikovanje Učnega načrta za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje podpira aplikacija za pripravo učnega načrta, s katero PKK opredeli naslednje rubrike:

1 **Opredelitev**

- Ključne značilnosti in temeljni cilji 1. VIO

2 **Predmeti**

- Predmet:
- Ime in opis teme: tip teme, obseg ur
 - o Opis teme
 - o Dodatna pojasnila za temo
 - o Didaktična priporočila za temo
- Skupine ciljev:
 - o Ime skupine ciljev
 - o Cilji
 - o Skupni cilji
 - o Standardi znanja
 - o Strokovni termini
 - o Didaktična priporočila
 - o Načini izkazovanja znanja
 - o Opisni kriteriji

3 **Povezovalne teme**

- Ime in opis teme: tip teme, obseg ur
 - o Opis teme
 - o Dodatna pojasnila za temo
 - o Didaktična priporočila za temo

VIRI IN LITERATURA

- Cotič, M., Žakelj, A. (2004). Gagnejeva taksonomija pri preverjanju in ocenjevanju matematičnega znanja. *Sodobna pedagogika*, 55(1,21)1, 182–193.
- De Corte, E. (2013). Zgodovinski razvoj razumevanja učenja. V H. Dumont idr. (ur.), *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse*. Zavod RS za šolstvo.
- Hattie, J. (2021). *Visible Learning Effect Sizes When Schools Are Closed: What Matters and What Does Not*. <https://opsoa.org/application/files/2215/8689/0389/Infuences-during-Corona-JH-article.pdf> (10. 3. 2021).
- Hodnik Čadež, T. (2013). Oblikovanje matematičnih pojmov v predšolskem in zgodnjem šolskem obdobju. Delovno gradivo. www.pef.uni-lj.si/~tatjanah/gradiva/pred-predavanja.ppt (6. 3. 2013).
- Istance, D., Dumint, H. (2013). Smernice za učna okolja v 21. stoletju. V H. Dumont idr. (ur.), *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse*, str. 65–82. Zavod RS za šolstvo. <https://www.zrss.si/pdf/o-naravi-ucenja.pdf>
- Izhodišča za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji. (2022). https://www.zrss.si/pdf/izhodišca_za_prenovo_UN.pdf (12. 8. 2023).
- Izhodišča za prenovo kurikulumov za vrtce. (2022). https://www.zrss.si/pdf/izhodišca_za_prenovo_KZV.pdf (12. 8. 2023).
- Jank, W., idr. (2006). *Didaktični modeli*. Zavod RS za šolstvo.
- Kmetič, S. (1994). Izgradnja matematičnega znanja. *Educa* (IV)3, 133–151.
- Komljanec, N. (1997). *Opisno ocenjevanje v nižjih razredih osnovne šole: Izkušensko vrednotenje, Opisno ocenjevanje, Vodič za skupno vrednotenje, Vodič sodelovanja s starši*. Zavod RS za šolstvo.
- Kramar, M. (1991). Didaktični koncept pouka v nižjih razredih osnovne šole. *Educa* (2), 125–131.
- Krek, J., idr. (2004). *Evalvacija opisnega ocenjevanja v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju: zaključne opisne ocene ob koncu prvega in drugega razreda devetletne osnovne šole (sklepno poročilo elevacijske študije)*. Elektronski vir. http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/evalvacija/2001/Porocilo_Evalvacija_poprava2.pdf (6. 3. 2013).
- Krek, J., idr. (2011). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. <http://www.belaknjiga2011.si/> (6. 3. 2013).
- Krnel, D. (2001). Temelji naravoslovja (filozofija in zgodovina naravoslovja) kot del naravoslovnega kurikulumov. *Sodobna pedagogika*, 52(1), 164–185.
- Krnel, D. (2001). Narava. V L. Marjanovič Umek (ur.), R. Kroflič, R., L. Marjanovič Umek, M. Videmšek, M. Kovač, S. Kranjc, I. Saksida, O. Denac, T. Vrlič, D. Krnel, B. Japelj Pavšič, *Otrok v vrtcu: Priročnik h kurikulumu za vrtce*, str. 157–175. Obzorja.
- Krnel, D. (2004). *Pojmi in postopki pri naravoslovju in tehniki*. Modrijan.
- Krnel, D. (2004). *Pojmi in postopki pri spoznavanju okolja*. Modrijan.
- Krnel, D. (2010). Naravoslovni postopki. V M. Ambrožič, *Opredelevanje naravoslovnih kompetenc*, str. 36–48. Univerza v Mariboru, Fakulteta za naravoslovje in matematiko.
- Kurikulum za vrtce. (1999). <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Sektor-za-pedsolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce.pdf> (13. 3. 2020).
- Kuščer, K. (2003). Opisno ocenjevanje v prvem triletnem devetletne osnovne šole. *Vzgoja in izobraževanje*, XXXIV(4), 35–40.
- Lillard, A. S. (2017). Why do the children (pretend) play? *Trends in Cognitive Sciences*, 21(11), 826–834.
- Marjanovič Umek, L., in Kavčič, T. (2006). Otroška igra. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.), *Psihologija otroške igre: Od rojstva do vstopa v šolo*, str. 41–59. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Marjanovič Umek, L., in Zupančič, M. (2006). Teorije otroške igre. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.), *Psihologija otroške igre: Od rojstva do vstopa v šolo*, str. 1–40. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Marjanovič Umek, L. (2010). Pojmovanje otroka v sociokulturni teoriji Vigotskega – spremna študija. V L. Marjanovič Umek, S. Gaber (ur.), *Pojmovanje otroka v sociokulturni teoriji Vigotskega*, str. 373–400. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Marentič Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. DZS.
- Predmetnik osnovne šole. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Predmetnik-OS/Predmetnik-za-osnovno-solo.pdf>
- Rajović, R. (2020). *Kako z igro spodbujati miselni razvoj otroka*. Mladinska knjiga.
- Rutar Ilc, Z. (2003). *Pristopi k poučevanju, preverjanju in ocenjevanju*. Zavod RS za šolstvo.
- Rutar Ilc, Z. (2008). Opisni kriteriji in opisniki – izhodišče za povratno informacijo o kvalitativnih vidikih znanja. *Sodobna pedagogika, posebna izdaja*, 24–47.
- Schneider, M., Stern, V. (2013). Kognitivni pogled na učenje: deset temeljnih ugotovitev. V H. Dumont idr. (ur.), *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse*, str. 65–82. Zavod RS za šolstvo. <https://www.zrss.si/pdf/o-naravi-ucenja.pdf>
- Sentočnik, S. (2012). *Dimenzije učenja, opisni kriteriji, značilnosti ocenjevanja*. Interno delovno gradivo za izvedbo delavnice »Ocenjevanje in priprava udeležencev na ocenjevanje«. Andragoški center Slovenije.
- Sentočnik, S. (2004). Zakaj potrebujemo opisne kriterije in kako jih pripravimo. *Preverjanje in ocenjevanje*, (1)01, 51–57.
- Strmčnik, F. (2001). *Didaktika : osrednje teoretične teme*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Žakelj, A. (2002). *Opredelevanje kriterijev ocenjevanja: matematika*. Delovno gradivo. Zavod RS za šolstvo.
- Žakelj, A. (2003). *Kako poučevati matematiko: teoretična zasnova modela in njegova didaktična izpeljava*. Zbirka K novi kulturi pouka. Zavod RS za šolstvo.

- OECD. (2017). Starting Strong. V *Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education*. OECD Publishing., https://read.oecd-ilibrary.org/education/starting-strong-v_9789264276253-en#page4 (13. 3. 2020).
- Compulsory Education. (2018/19). *Starostne meje začetka obveznega izobraževanja*. https://eacea.ec.europa.eu/nationalpolicies/eurydice/sites/default/files/compulsory_education_2018_19.pdf. Eurydice – Facts and Figures.
- Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13 in 46/16 – ZOFVI-L).
- Učni načrti veljavnih predmetov, ki se poučujejo v 1. VIO OŠ. <https://www.gov.si teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-solij/>
- Kurikuli in učni načrti nekaterih tujih šolskih sistemov: [Norveška](#), [Hrvaška](#), [Škotska](#), [Nova Zelandija](#)

Priloga: POJMOVNIK

V dokumentu so uporabljeni pojmi, ki so v nadaljevanju opredeljeni in povezani z izhodišči didaktik posameznih predmetov.

KONCEPT

Pojem koncept ima v didaktiki več pomenov: koncept učenja, koncept pouka (Jank, Meyer, 2006), didaktični koncept (Strmčnik, 2001). Koncept (po SSKJ) je abstrakcija ali posplošitev iz izkušnje ali rezultat transformacije obstoječih konceptov. Koncept konkretizira vse svoje dejanske ali možnostne primere, naj si bodo to stvari v resničnem svetu ali druge zamisli (ideje). Koncepte obravnavajo v mnogih, če ne v vseh, znanstvenih vedah, bodisi eksplicitno, kot na primer psihologija, filozofija, ali implicitno, kot na primer matematika, fizika. Koncept je sopomenka za zamisel. Posploševanje in poenostavljanje omogoča višjenivojsko mišljenje. V učni načrt so vključene tri vrste konceptov:

- koncepti kot miselne predstavitve, v katerih so koncepti smiselne celote, ki obstajajo v možganih; kadar se z mišljenjem ustvari posplošitev oz. se povzamejo podobnosti iz številnih primerov, kot npr. koncept živega – npr. drevesa, koncept prostora;
- koncepti kot zmožnosti, kot npr. branje;
- koncepti kot abstraktni objekti, npr. čas.

PODROČJA PREDMETA

Področja predmeta so tista znanja, spretnosti in veščine, zmožnosti in kompetence, za katere želimo, da bi jih učenci izgrajevali in razvijali v procesu izobraževanja, in se navezujejo na cilje predmeta. Področja kažejo na vse ključne komponente predmeta. Vključevanje in razvijanje znanja na vseh področjih predmeta vodi do ustreznega in uravnoveženega znanja.

- SLOVENŠČINA – področja temeljijo na razvijanju sporazumevalne zmožnosti kot temeljnega cilja učenja jezika.
- TUJI JEZIK – področja temeljijo na razvijanju sporazumevalne zmožnosti v tujem jeziku.
- MATEMATIKA – področja temeljijo na Gagnejevi taksonomiji (Žakelj, 2003).
- SPOZNAVANJE OKOLJA – področja temeljijo na ključnem spoznavnem procesu, to je učenje preko spoznavnih oz. miselnih postopkov, ob katerih učenec gradi razumevanje konceptov (pojmov).
- ŠPORT – področja temeljijo na elementih gibalne pismenosti.
- GLASBENA UMETNOST – področja izhajajo iz treh temeljnih glasbenih dejavnosti, ki zagotavljajo celostno doživljanje in razumevanje glasbenih vsebin.
- LIKOVNA UMETNOST – področja izhajajo iz teorije likovne didaktike in zagotavljajo celostno doživljanje in razumevanje likovne umetnosti, kakor tudi ustvarjanje lastne umetnosti in razvoj lastnega likovnega izraza.

ZNANJE

S pojmom znanje je opredeljeno znanje v najširšem smislu in vključuje znanje, spretnosti in veščine. Pri tem izhajamo tudi iz opredelitev učenja:

- a) »Učenje je vsaka sprememba v vedenju, informiranosti, znanju, razumevanju, spretnostih in zmožnostih, ki je trajna in ki je ne moremo pripisati fizični rasti ali razvoju podedovanih vedenjskih vzorcev.« (Marentič Požarnik, 2000)
- b) »Končni cilj učenja in poučevanja različnih predmetov je usvajanje prilagodljivega znanja ali prilagodljive kompetence, tj. zmožnosti, da naučeno in osmišljeno znanje in razvite veščine uporabljamo v različnih situacijah na prožen in ustvarjalen način.« (de Corte, 2013, str. 46)

VEŠČINA

Prečne veščine so kombinacija spretnosti, znanj in vrednot, ki omogočajo posamezniku, da učinkovito deluje in se prilagaja trenutnim okoliščinam v učnem in vsakodnevnem okolju. (Prirejeno po Duncan in Dunifon, 1998;

Rupnik Vec, 2021). Veščine opredelimo kot kombinacijo spretnosti, znanj in vrednot, ki se ves čas razvijajo. Torej gre za kombinacijo:

- kognitivnih in metakognitivnih spretnosti,
- medosebnostnih, intelektualnih in praktičnih spretnosti ter
- etičnih vrednot.

Ravno te veščine pomagajo ljudem, da se prilagajajo trenutnim okoliščinam, tako da so se sposobni učinkovito spopadati z vedno novimi izzivi vsakodnevnega življenja (Duncan in Dunifon, 1998). Prečne veščine, ki se razvijajo v 1. VIO, so sodelovanje, komuniciranje, reševanje problemov, kritično razmišljanje, digitalne veščine, ustvarjalnost, podjetnost.

SPOZNAVNI POSTOPEK

Spoznavni postopki so opredeljeni kot tista znanja, spretnosti in veščine, ki predstavljajo miselne in manipulativne dejavnosti, s katerimi učenci poleg vsebin odkrivajo tudi »naravo« naravoslovja, družboslovja ali zakonitosti znanstvenega dela (Krncl, 2010). Temeljni spoznavni postopki, s katerimi učenec gradi svoje miselne sheme, razumevanje in pojme, so opazovanje, razvrščanje, urejanje, prirejanje, eksperimentiranje, ravnanje s podatki, sklepanje in sporočanje.